

ΜΙΑ ΕΠΕΤΕΙΟΣ

ΕΝΝΕΑ ἔτη ἀκριβῶς συμπληροῦνται ἀφ' οὗτου ἐξέπνευσεν ἐν Μονάχῳ ὁ ὑπέροχος Ἑλλήν ζωγράφος, ὁ Νικόλαος Γύζης. Τὸ πλῆγμα ὅπερ ἐκ τοῦ θανάτου του ὑπέστη ἡ παγκόσμιος τέχνη εἶνε ζωηρόν ἐτι, διὰ τὴν Ἑλλάδα δὲ τὸ κενὸν ὅπερ ἀφήκε φαίνεται σήμερον ἀκόμη μεγαλείτερον, διότι ἔμεινεν ἔκτοτε ἀναπλήρωτον.

Ὁ Γύζης ὑπῆρξεν ἀληθινῆς καλλιτέχνης· τὰ ἔργα του ἀναγνωρίζονται ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ὡς ἔργα διδασκάλου, κοσμοῦντα τὰς ἐκεῖ πινακοθήκας.

Ἐκτὸς τῶν πινάκων οὗς ἐνέπνευσεν εὐρυτέρᾳ τῆς τέχνης ἀντίληψις, ὑπῆρχον ἔργα γνησίως Ἑλληνικά, ἐγκλείοντα τὴν ἐθνικὴν ψυχὴν, μὲ αἰσθημα βαθὺ καὶ εὐγενὲς εἰργασμένα.

Ἐξοχος Ἀγγλος τεχνοκρίτης, ὁ Ρύττερ ἔδωκε τὸν ὠραιότερον χαρακτηρισμὸν τοῦ Γύζη. Ἀποκαλεῖ θαυμαστάς διὰ τὸ μεγαλεῖον, τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀπλότητα τὰς ἐμπνεύσεις του, τὸν ἀνακηρύσσει ὡς τὸν μεγαλείτερον σχεδιαστὴν τοῦ 19 αἰῶνος. « Αἱ γραμμαὶ τοῦ Γύζη ἀπορρέουν ἐκ τῆς εὐρυθμίας καὶ σεμνότητος τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἀγαλμάτων » γράφει, τάσσει δὲ αὐτὸν παρὰ τὸν Βωδρῦ, τὸν Πουβι δὲ Σαβάν, τὸν Μορώ.

Ἐξαίρει τὴν Ἑλληνικότητα τοῦ Γύζη, ὅστις προσπαθεῖ νὰ γίνηται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον Ἑλλήν. « Ὑπέταξεν ἑαυτὸν εἰς πειθαρχίαν σχεδίου, ἐδημιούργησε ἀτμόσφαιραν σκέψως, κομψότητος καὶ κάλλους ».

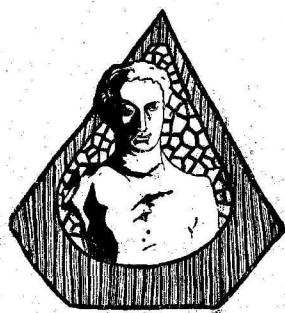
Ν. Γύζη.

Τὸ ναυτόπουλο.

Ὡς μνημόσυνον τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου, δημοσιεύομεν δύο τῶν καλλίστων, καὶ ὀλιγώτερον γνωστῶν παρ' ἡμῖν, ἔργων του, τὸν « Πάππον καὶ ἔγγονον » καὶ τὸ « Ναυτόπουλο ».

* ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ *

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΟΝΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΒΕΓΙΑΣ

διὲ διότι ὑπῆρξαν διδασκαλοὶ μου ἀμφότεροι. Ὁ Χρόνης ἦτο Κερκυραῖος καὶ ὁ Βέγιας Κερκηλὴν. Ὁ μὲν ἀρχιτέκτων, ὁ δὲ ζωγράφος. Ἀμφότεροι ἐγένοντο μαθηταὶ τοῦ ἀριστοτέχνου Προσαλέντου καὶ ἐτελειοποιήθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀμφότεροι ἐτιμήθησαν ἐκλε-

ΙΑ δύο λόγους καὶ τοὺς δύο τούτους καλλιτέχνης σκιαγραφῶ ὁμοῦ. Τὸ μὲν, διότι καὶ οἱ δύο παρέδιδον εἰς τὴν δημοσίαν σχολὴν τῆς Κερκύρας, τὸ

χθέντες μέλη τῆς ἐν Ρώμῃ Ἀκαδημίας τῶν Ὁραίων Τεχνῶν τοῦ Ἀγίου Λουκά.

Ἐπανακάμψαντες εἰς Κέρκυραν ἀμφότεροι, ἐξήσκησαν τὴν τέχνην τῶν εὐδοκίμως. Δὲν ἦσαν μόνον καλλιτέχναι, ἀλλὰ καὶ κατοχοὶ γνώσεων, ἐγκυκλοπαιδικοί.

Ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας αἱ ὠραῖαι τέχναι ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ Λύκεια, εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μαθητὴς ἐν τῷ λυκείῳ καὶ γυμνασίῳ ἐμάνθανε τὴν ἰχνογραφίαν, τὴν σκιαγραφίαν, τὴν κοσμηματογραφίαν καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Γινόμενοι φοιτηταὶ ἐξηκολούθουν. Κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Πανεπιστημίου οἱ φιλόλογοι, οἱ

μαθηματικοί, οί νομικοί υποχρεούνται νά διδάχθουν τήν ἀρχιτεκτονικήν, οί δέ ἰατροί καί οί τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν τήν σκιαγραφίαν.

Ἡ Ἰόνιος Κυβέρνησις ἐκτιμῆσας καί τοὺς δύο καλλιτέχνας μας, διώρισε τὸν μὲν Χρόνην καθηγητὴν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ὠραϊσμοῦ καί γεωδαισίας, τὸν δὲ Βέγιαν τῆς σκιαγραφίας. Βοηθὸν δὲ εἶχον τὸν Ἀνδρέαν Ἀργυροπούλου, φύλακα τῶν ἀρχαιοτήτων, ὅστις ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἐπιμελεστέρων μαθητῶν τοῦ Προσαλέντη, συνεπῶς ἦτο καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ τῶν δύο καθηγητῶν καὶ πολῦτιμος διδασκαλὸς διὰ τοὺς μαθητάς καὶ φοιτητάς.

Ὁ Χρόνης ἦτο ἐπίσης διευθυντὴς τῶν δημοσίων ἔργων. Πολλὰ τῶν ἐν Κερκύρᾳ κτιρίων εἶναι σχέδια αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ ἡ Ἰόνιος Βουλὴ, ἥτις μετὰ τὴν ἔνωσιν μετετράπη εἰς ἐκκλησίαν τῶν διαμαρτυρουμένων. Ὁ Χρόνης εἶναι ἐπίσης πολλοῦ ἐπαινοῦ ἄξιός, διότι κατεγίνετο καὶ εἰς συγγραφεὺς εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Τῷ 1858 ἔγραψε τὴν *Ἐκθεσὶν ἐπιστημονικὴν τοῦ συστήματος τῶν λιθοστρωμάτων, ἅτινα ἐκτελοῦνται ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν πόλεων εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν*, μετὰ τῆς περιγραφῆς τοῦ λιθοστρώματος τῆς ὁδοῦ, ἥτις ἀγεῖ εἰς τὴν στρατιωτικὴν Πύλιν τῆς Σπηλαίας, ὅπερ ὤρεψε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπογραμμὸς καὶ παραδείγμα διὰ τὰ λιθοστρώματα τῶν λοιπῶν ὁδῶν τῆς πόλεως. Ἡ ἔκθεσις αὕτη ὑπὸ τῆς ἀνωτέρας ἀρχῆς ἐστάλη τῷ ἐπαρχῷ μετὰ τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ Ἀγγλοῦ ἀρχιμηχανικοῦ. Τῷ 1860 ἡ ἔκθεσις αὕτη ἐτυπώθη. Τῷ 1862 ἐδημοσιεύθη ἐν Κερκύρᾳ τὸ ὠφελίμον ἔργον τοῦ: *Ἐργεῖδιον ἀστυκῆς ἀρχιτεκτονικῆς πρὸς χρῆσιν τῶν φοιτητῶν τοῦ ἐν Κερκύρᾳ Ἰονίου Γυμνασίου καὶ Λυκείου μετὰ ἔννεα πινάκων εἰς τὸ τέλος.*

Ἐκτὸς τοῦ τεχνικοῦ μέρους, περιέχει ἱστορικὰς νύξεις περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ συμβουλὰς πρὸς τοὺς μαθητευομένους.

Ἐν Ἰταλίᾳ ἐπίσης ἐδημοσίευσεν Ἰταλιστὶ πραγματεῖαν περὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων.

Ὁ Ἰταλὸς Ἰωσήφ Periccioli Borgesi ἐν τῇ Guida storica delle isole Jonie τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1835 περὶ τοῦ ἡμετέρου Χρόνης λέγει ταδε: «Ὁ κύριος Χρόνης» ἐπίσημον μέλος τῆς περιφανοῦς Ἀκαδημίας τῶν ὠραίων τεχνῶν τοῦ Ἁγίου Λαυκᾶ ἐν Ρώμῃ » Παρὰ τῷ κερκυραίῳ τούτῳ ἀρχιτεκτονικῷ ὑπάρχει » συλλογὴ ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων, τὰ ὅποια » εἶναι ὅλα ἔργα τοῦ τὸ πλεῖστον μέρος τούτων, τῇ διαταγῇ τοῦ τότε Λόρδου Μεγάλου » Ἀρμοστοῦ Ἀδάμ ἐξετέθησαν εἰς τὰς αἰθούσας » τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ἁγίου Μιχαὴλ καὶ Ἀ » γίου Γεωργίου προκαλέσαντα τὴν γενικὴν ἐπι » δοκιμασίαν.

» Ἐκ τούτων ἐξέχουσι: α) Ναὸς ἀφιερωμένος » τῇ ἐλευθερωμένῃ Ἑλλάδι, ἔμπνευσις τοῦ » Χρόνης. β') Τὸ Κολοσσαῖον τῆς Ρώμης, ἀντί-

» γραφον ἐκ τοῦ φυσικοῦ. γ') Τὸ ἐσωτερικὸν ναοῦ » ἀφιερωμένου τῇ Περσερόνῃ, ἔμπνευσις τοῦ » Χρόνης. δ') Σχέδια ἀνοικοδομήσεως τῶν κυριω » τέρων προσόψεων τῆς ὁδοῦ τῶν Ἐμπορίων, » ἀπέναντι τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου, » μεγαλοπρεπὲς σχεδίων ρυθμοῦ ἑλληνικοῦ ἄλλα » ἕνεκα τῆς μεγαλοπρεπείας δὲν ἐξελεσθήσαν. » Παρουσιάσθησαν τῷ 1832.

» Διάφορα σχέδια ἀρχαίων ἑλληνικῶν καὶ ρω » μαϊκῶν μνημείων, ἀντιγεγραμμένον ἀπὸ τοῦ » φυσικοῦ.

» Συλλογὴ πρωτοτύπων πινάκων τῆς βενετι » κῆς σχολῆς.

Ὁ Βέγιας διαμένων εἰς τὴν Ἰταλίαν κατεγί » νετο εἰς ἀντιγραφάς, ὅς ἐπώλει. Ἐπιστρέφων εἰς » τὴν πατρίδα ἔφερε μετ' αὐτοῦ τινὰς ἀντιγρα » φάς. Κατέγινε καὶ εἰς τὴν ἁγιογραφίαν καὶ ἐπέ » τυχε λαμπρά.

Πολλὰ εἶναι αἱ προσωπογραφίαι, διότι ἦτο φιλόπονος. Εἰς ὅλην τὴν Ἑπτανήσον ὑπάρχουν προσωπογραφίαι του, διότι πολλοὶ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες μετέβαινον εἰς τὴν προτεύουσαν Κέρκυραν, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα ἔφερον καὶ τὴν προσωπογραφίαν του. Αἱ προσωπογραφίαι τῶν πλείστων προέδρων τῆς Ἰονίου Γερουσίας αἱ εὐρισκόμεναι ἐν τοῖς ἀνακτόροις Κερκύρας εἶναι ἔργα τοῦ Βέγια. Ἔργον τοῦ εἶναι καὶ ἡ προσωπογραφία τοῦ ἁρμοστοῦ Σείτωνος. Ὅταν ἐγένετο ἐν Κερκύρᾳ ἡ ἔκθεσις, ὁ Βέγιας δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποβληθῇ εἰς συναγωνισμὸν ἢ εἰκὼν αὐτοῦ ἢ παριστάσας τὴν *Δέσπω* μετὰ τῶν Σουλτανῶν, θέτουσαν πῦρ εἰς βυτίον πυρίτιδος. Ἡ *Δέσπω* ὅμως ἀκολούθως ἐβραβεύθη εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Λονδίνου. Τὸ ἔργον τοῦτο ἰδωρῆθη, ἔπειτα εἰς τὸν Βασιλέα ἡμῶν Γεώργιον. Ὁ Βέγιας ἠρέσκατο εἰς ἀπεικόνισιν ἐθνικῶν ἐπεισοδίων. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ ἡ *Ἐνωσις τῆς Ἑπτανήσου*, ἥτις ἐπηνέθη. Τῆς εἰκόνος ταύτης ἐγένοντο καὶ πολλαὶ φωτογραφίαι εἰς μέγασχῆμα.

Ἐξεταζόμενος ὡς καλλιτέχνης, ἔδειξεν ὁ Βέγιας ζῆλον καὶ ἐπιμέλειαν καὶ ἐχέριζετο καλὰ τὸν χρωστῆρα.

Τοὺς δύο τούτους καλλιτέχνας ἐγνώρισα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς τῶν. Ὁ εἰς μὲ ἐδίδαξε τὴν ζωγραφικὴν καὶ ὁ ἄλλος τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ὁ Βέγιας ἦτο πολὺ ἰδιότροπος, ὁ δὲ Χρόνης εἶχε περισσότεραν ὑπομονήν. Εἰς τοὺς δύο ὅμως ὀφείλω πολλὰ, διότι ὅχι μόνον μ' ἐδίδασκαν τὴν πρακτικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν θεωρίαν καὶ μοι ἔδωκαν πολυτίμους συμβουλὰς περὶ τῆς καλλιτεχνίας.

Ὁ Χρόνης ἀπέθανεν τῷ 1880, ὁ δὲ Βέγιας τῷ 1884.